

Linda Gustafsson är bibliotekarie och skoglig magister. Hon arbetar med elektronisk publicering och vetenskaplig kommunikation vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Alnarpsbiblioteket.

Kristina Lindgren är bibliotekarie och arbetar med institutionella arkiv på Fysik och astronomibiblioteket vid Lunds universitet.

Reseinledning

Tack vare Swets Blackwells resestipendium 2004 och BIBSAMs resestipendium, har vi fått möjlighet att åka ut i världen, vidga våra vyer och få nya impulser från kollegor på andra sidan Atlanten. Vi har valt att göra en studieresa till Caltech, California Institute of Technology för att ta reda på hur vi kan jobba närmare och mer aktivt tillsammans med forskare när det gäller vetenskaplig publicering. Caltech ligger i Pasadena, en stad i Kalifornien strax norr om Los Angeles, med 135 000 invånare belägen vid foten av bergskedjan San Gabriel och 30 engelska mil från Stilla havet.

Efter en mellanlandning i New York åker vi vidare i drygt 6 timmar med interkontinentalt flyg tvärs över den väldiga amerikanska kontinenten. Vädret är klart och från 10 000 meters höjd ser vi Klippiga bergen, början av det storslagna Grand Canyon där Coloradofloden under långa tider grävt djupa fåror i berget, stora sjöar, långsträckta skogar, milsvida öknar och karga stäpper, för att sedan landa strax utanför Los Angeles i en omgivning som med ens känns så typiskt amerikansk, som om vi hamnat mitt i ett avsnitt av Baywatch eller Beverly Hills.

Bilar i massor pulserar fram på breda sjufiliga highways och freeways, som ett stadens blodomlopp, i en aldrig sinande ström. Vi tror inte våra ögon när vi ser stora träd som är alldeles lila, men de kommer att dyka upp litet varstans under vår vistelse. De doftar förföriskt gott och visar sig vara Jaqaranda. Och så alla dessa fantastiska palmer, otroligt höga och smala i dungar och alléer, eller tjocka och präktiga solitärer. Vi får sedan höra att palmerna växer som ogräs i trädgårdarna. – Man får hålla dem kort annars tar de över! Det känns mycket exotiskt.

Vädret är vackert under hela vårt besök och temperaturen håller sig kring 20 grader Celsius. Våra värdar klagar över att vintern dröjt sig kvar alldeles för länge, men för oss känns det som idealisk svensk försommar.

Kort om Caltech

California Institute of Technology, som allmänt går under namnet Caltech, är ett privat universitet där forskning och undervisning bedrivs inom ämnesområdena science och technology. Caltech har sina rötter i ett blygsamt college som grundades av Amos Throop 1891, men har funnits under sitt nuvarande namn sedan 1920-talet. Forskningen kretsade från början kring fysik. Universitetets storhetstid inföll på 20- och 30-talen. Höjdare inom fysiken som Paul Dirac, Erwin Schrödinger, Werner Heisenberg, Hendrik Lorentz och Niels Bohr har alla tillbringat perioder på Caltech som gästforskare och Albert Einstein besökte campus vid flera tillfällen under 30-talet.

Då liksom nu kommer stora delar av finansieringen från privata medel. Förra årets budget låg på 3,6 miljarder. Flertalet studenter får stipendier för att finansiera sina studier. Caltech är ett

relativt litet universitet och hade under 2004 sammanlagt 2172 studenter varav 1276 var doktorander (920 manliga och 356 kvinnliga) och varje år examineras kring 150-200 doktorer. Forskare, gästforskare, postdocs, lärare, professorer och emeriti utgjorde 1255 personer samma år och övriga anställda 2671. Genom tiderna har 31 nobelpris delats ut till forskare på Caltech.

Caltechs campus sträcker sig över en yta på 0,6 km². Vi slogs omedelbart av det vackra och välskötta campusområdet. Underhåll av gräsytor, planteringar, olivträdsalléer, fiskdammar och fontäner, är möjlig genom avkastningar i form av ränta på investeringar som gjordes vid Caltechs grundande.

Varför valde vi då att åka just till Caltech? Jo, redan 1997 hölls en konferens här med temat Scholarly Communication. En av forskarna tillika medlem i bibliotekskommittén, Richard C Flagan stod som moderator för konferensen som utgjorde ett avstamp för den debatt som nu har pågått i flera år om snedfördelningen av kostnader för vetenskaplig information.

Personer både innanför och utanför biblioteket insåg tidigt att det fanns behov av alternativ till publicering av den vetenskapliga informationen för att öka tillgängligheten. Detta sammantaget har gjort att biblioteket skaffat sig en långvarig och gedigen erfarenhet av problem och lösningar inom området för vetenskaplig publicering och kommunikation.

Biblioteket

Organisatoriskt befinner sig biblioteket på Caltech nära fakulteterna. Bibliotekschefen, Kimberly Douglas, rapporterar direkt till rektor medan en bibliotekskommitté rapporterar till fakultetsstyrelsen. I kommittén sitter medlemmar från fakulteterna samt bibliotekschefen.

Sammanlagt jobbar 40 personer vid Caltechs universitetsbibliotek varav 17 är biblioteksassistenter och 23 bibliotekarier och IT-personal. Biblioteket har sju ämnesbibliotekarier inom ämnen som biologi, kemi, engineering and applied science, geologi, humanistiska ämnen, samt fysik. Inom campus finns åtta bibliotek: Sherman Fairchild Library, Millikan Library, Dabney Library, Astrophysics & Physics Library, Geological & Planetary Sciences Library, Earthquake Engineering Library, Biology Library och Chemistry Library.

Elektroniska arkiv och e-publicering

Vårt syfte med besöket på Caltech var att se hur biblioteket jobbar med elektronisk publicering och institutionella arkiv. En viktig del i detta var att ta reda på hur man kommunicerar med forskare och fakulteter för att marknadsföra och medvetandegöra frågor inom området. Vi var alltså inte inriktade på tekniska möjligheter utan fokuserade på användarperspektivet.

Första dagen på Caltech träffar vi Kimberly Douglas som tar emot på sitt rum. Hon har kallat samman till möte, där vi får tillfälle att träffa nyckelpersonerna på biblioteket som arbetar med de elektroniska samlingarna. Under mötet får vi en översikt och uppfattning om hur bibliotekspersonalen arbetar med elektronisk publicering och arkivering på Caltech. Senare under veckan har vi möjlighet att prata enskilt med olika personer för mer djuplodande frågor och diskussioner.

Vi får även vid detta första möte träffa Caroline Smith, bibliotekarie på biblioteket för astrofysik som senare under veckan blir vår ciceron tillsammans med sin man Tim. På

kvällarna kör de oss runt i Los Angeles och visar det mesta som är värt att se. Los Angeles, *Änglarnas stad*, sträcker sig över en yta som är lika stor som Skåne. Delar av LA ska inte besökas, här härskar gatugång och det är inte säkert. Caroline och Tim utgör ett fantastiskt bevis på den berömda amerikanska gästfriheten.

Caltech Collection of Open Digital Archives (CODA) <http://library.caltech.edu/digital/>, som startades år 2000, är Caltechs institutionella arkiv för forskningsresultat och material som stöder universitetets forskning och utbildning. CODA innehåller i sin tur flera separata arkiv för avhandlingar, tekniska rapporter, böcker *Caltech Books*, konferensproceedings och *Caltech Authors* (se nedan), samt ett annorlunda arkiv som man är särskilt stolt över, *Oral Histories*, en samling inspelningar av föredrag hållna av prominenta personer som tillbringat längre eller kortare tid på Caltech.

Caltech Authors motsvarar Lunds universitets arkiv för forskningspublikationer, LU:research <http://lu-research.lub.lu.se/> med den skillnaden att det i CODA enbart läggs in dokument i fulltext, så även i SLUs Epsilon <http://epsilon.slu.se/>. Att som i Lund även försöka skapa en förteckning över enbart referenser har aldrig varit aktuellt på Caltech. Varje enskilt arkiv stöds av respektive fakultet och ett avtal skrivs mellan biblioteket och fakulteten för arkivets fortlevnad, se avtalet här: <http://library.caltech.edu/digital/criteria.htm>. I avtalet ingår bl.a. att Caltech har icke exklusiva rättigheter att bevara och distribuera publikationerna för all framtid.

För att öka volymen publikationer i CODA, vilket i sig har visat sig öka intresset hos forskarna själva att publicera sina verk online, har mycket av det äldre materialet lagts in i databasen av bibliotekets personal. Just nu (juni 2005) finns 1945 avhandlingar i arkivet. Ungefär 600 av dem är skannade och inlagda i efterhand.

Välja plattform

Biblioteket vid Caltech var tidiga med elektronisk publicering av universitetets vetenskapliga publikationer och använder i dagsläget två olika plattformar för publicering, Virginia tech-LTD och EPrints. Nu är biblioteket på gång att börja använda en tredje plattform. Inom snar framtid går man över från Virginia tech-LTD till D-space för avhandlingar.

Det är möjligt att biblioteket kommer att använda D-space till fler dokumenttyper, men först ska systemet testas. Efter det fattas beslut om plattformen ska användas till flera arkiv. Under sommaren 2005 börjar D-space användas.

Ed Sponsler, dataanalytiker vid biblioteket som i huvudsak jobbar med utveckling av arkiven, tycker att man ska använda den systemmodell som passar bäst för respektive dokumenttyp.

– Vi har inte velat lägga ned tid på en generell lösning. Vi kommer därför hela tiden att välja det bäst lämpade alternativet för e-publicering beroende av dokumenttyp för att åstadkomma maximal användarvänlighet. Vi vet inte vad för typ av publikationer som kommer att komma in i systemen i framtiden och vi vill kunna vara flexibla och ta emot allt.

Ed fortsätter att berätta att det är därför biblioteket kommer att behålla Caltech-tidskriften *Engineering Science Journal*, konferensrapporter och *Oral History* i EPrints. EPrints ger bra möjligheter för *branding*. Olika interface till de olika arkiven gör att det arkiv som tillhör en särskild forskargrupp "känner sig hemma" när de använder denna ingång till dokumenten. Som till exempel *Oral History* som har en speciell layout vilket dessutom är viktigt för att få

sponsorer till projektet. Projektet är inte heller beroende av andra arkiv vid universitetet för att existera.

Att nu biblioteket väljer D-space beror på att slutanvändarna, alltså forskare och doktorander, ska ha ett så lättanvänt gränssnitt som möjligt. En annan anledning är att D-space använder sig av Open Source och biblioteket har möjlighet att utveckla plattformen själv. Till skillnad från Eprints där utvecklingen stagnerat de senaste åren.

D-space har en större kapacitet att föra in fler format och en större mängd filer medan EPrints är väldigt bra för publicering av enskilda publikationer. D-space har också en modul för publicering av e-tidskrifter. I D-space finns bättre möjligheter att styra vem som lägger in material i databasen. Som det är nu kan vem som helst lägga in material i Eprints-arkiven. Detta har ännu inte varit något problem, men man befärrar att det kommer att bli svårare framöver att hålla kontroll eftersom man vill att forskare och institutioner ska göra mer av arbetet själva och mer material kommer att flöda genom systemet.

Trenden i USA, just nu, är att fler och fler bibliotek går över till D-space. Men D-space är långt ifrån den slutliga lösningen för institutionella arkiv, menar Ed Sponsler.

Marknadsföring

De senaste 5 åren har biblioteket på olika nivåer arbetat med att få forskarna medvetna och intresserade av e-publicering och egenarkivering. Kimberly, som har en viktig uppgift att påverka fakultetsledningarna och skapa medvetenhet kring dessa frågor, säger att vi på biblioteket inte får skriva fakulteterna på näsan och tala om för dem hur de ska göra utan istället koncentrera oss på att göra dem uppmärksamma på problemen. Något som svenska forskningsbibliotek också arbetar alltmer med.

Caltechs bibliotek har ingen uttalad strategi för marknadsföring av elektroniska arkiv och e-publicering utan menar att den bästa marknadsföringen är genom goda exempel. Varje forskare eller student som kommer till biblioteket för att få hjälp med e-publicering ska behandlas som guld. De blir oerhört viktiga personer som i sin tur kan sprida vidare kunskapen om och fördelarna med e-publicering. Varje projekt ges stor omsorg och att respektera det unika i materialet som ska arkiveras är oerhört väsentligt betonar Ed Sponsler, och tillägger, - Vad kan vi tillföra genom att publicera just detta material elektroniskt?, är en mycket viktig fråga att ställa sig.

Vid ett flertal tillfällen hör vi namnet Chris Brennan nämnas. Han är en av de forskare som sökte sig till biblioteket för ett antal år sedan, efter att ha insett fördelarna med e-publicering och arkivering. Han har valt att lägga upp hela sin vetenskapliga produktion i Caltechs arkiv. Idag har han 193 objekt i fulltext i arkivet. Han har till och med lyckats få tillbaka upphovsrätten på böcker han tidigare fått publicerade på kommersiella förlag. Han har dessutom lyckats övertyga och sedan även kunnat bevisa med tydlig statistik att om han får lägga ut böckerna i fulltext i Caltechs digitala arkiv så ökar försäljningssiffrorna hos förlaget! Det behöver knappast sägas att han blivit en god förespråkare för e-publicering på Caltech och ett gott exempel att lyfta fram i alla sammanhang.

Ed betonar att det är viktigt att inte tvinga in forskarna i egenarkivering och elektronisk publicering. Det handlar om en attitydförändring och det kan aldrig tvingas fram genom regler och förordningar. Men det är viktigt att finnas där när medvetenhet och behov uppstår. Biblioteken ska arbeta med verktygen och med att hitta lösningar på de problem som finns.

Ed menar att det är forskarnas egna initiativ som kommer att få stor betydelse framöver och säger: - Self publishing will really hit things off the ground.

Jim O'Donnell, ansvarig för samlingarna och kontakten mot forskarna, ger oss ett exempel på när biblioteket kunnat erbjuda en lösning på fakultetens problem. När en av Caltechs fakulteter var i behov av utrymme och inte längre hade möjlighet att arkivera sitt material, tog de kontakt med biblioteket. Biblioteket hade inte heller plats men erbjöd istället att skanna materialet och lägga ut det på nätet.

Ytterligare exempel på att biblioteket ger stöd till e-publicering av specifikt material är när det hålls konferenser på Caltech. Ett par exempel på konferensarkiv finns i CODA, men personalen skulle vilja jobba mer med publicering av konferensrapporter. Det handlar om att finnas med i ett tidigt stadium i förberedelsearbetet och att hitta en ambitiös student eller sekreterare som kan sköta det administrativa arbetet med registrering och arkivering av konferensbidragen, för det tar tid. Bibliotekarierna ska bara behöva bidra med sin expertis och med arbetsverktygen.

De informella mötena ska inte förringas säger Eric Van de Velde, ansvarig för e-publicering, och nämner att han ofta lunchar med fakultetsmedlemmar och ser detta som ett bra tillfälle att marknadsföra e-publicering. Caltechs bibliotek är noga med att lyfta fram goda exempel och har listat allt som gjorts inom Open Access på fakulteterna och på biblioteket för att få en överblick och samtidigt kunna använda listan i marknadsföringssyfte. Jim uppskattar att 25 % av forskarna vid Caltech är mycket intresserade av e-publicering medan andelen bland doktorander är mycket högre. Det är lättare att nå doktoranderna som dessutom är enklare att påverka.

Doktorsavhandlingar

Ett viktigt beslut som bidrar till den gynnsamma kontakten med doktoranderna har varit att universitetsledningen tidigare beslutat att alla doktorsavhandlingar ska lämnas in i elektronisk form för publicering i Caltechs elektroniska arkiv. Detta kan jämföras med SLU där rektor beslutat att avhandlingar publicerade 2003 och framåt ska publiceras elektroniskt. På Lunds Universitet finns ännu inte ett sådant generellt beslut. Det är den administrativa enheten, motsvarigheten till våra kanslin, som har hand om att följa upp ifall doktoranden inte fullgör sitt åtagande. Studenten får helt enkelt inte ut sin examen om inte avhandlingen lämnas in elektroniskt! Formuläret för registrering är å andra sidan enkelt att fylla i vilket är oerhört viktigt för att inte skapa onödigt irritation över något som är påtvingat. Ett avtal angående copyright mellan Caltech och författaren är integrerat i registreringsformuläret.

När det gäller sammanläggningsavhandlingar, avhandlingar som innehåller redan publicerade artiklar eller artiklar *In Press*, är författaren själv ansvarig för att skaffa tillstånd för e-publicering hos förlagen. Idag säger alla förlag med självaktning ja till en sådan förfrågan och det har nästan blivit överflödigt att fråga. Problem med mer eller mindre känsligt material, t ex patent kvarstår dock. Detta har lösts på ett smidigt sätt genom att ge författarna möjlighet att lägga in delar av avhandlingen med olika nivåer av tillgänglighet vid registrering, där högsta nivån är global tillgänglighet, andra nivån ger tillgänglighet på campus, och tredje nivå kräver lösenord.

Ett exempel på enkel marknadsföring och något biblioteket menar sporrar studenterna att e-publicera sina verk är att biblioteket underhåller en tio-i-topp lista över de mest frekvent nerladdade avhandlingarna, kanske något för våra bibliotek att ta efter?

Äldre material en viktig PR-resurs

Biblioteket har lagt in en stor mängd material i arkiven retrospektivt. Sedan publikationerna blivit tillgängliga på nätet har forskarna börjat efterfråga mer äldre material och även nyligen publicerade publikationer. Genom att göra äldre material tillgängligt stiger förståelsen för att även lägga in nytt material. Värdet av framtida bevarande blir uppenbart för användarna.

Efter att ha bekantat sig med skanningsprocessen har biblioteket kunnat tillföra skanning som en ny arbetsuppgift för de som jobbar med dokumentleveranser. Dagligen skannas material och läggs in i arkiven. Uppskattningsvis tar det en dag för ett dokument att skannas och läggas ut på nätet från det att man bestämt att det ska publiceras online. I och med att mer publikationer finns på nätet har användarna nästan upphört helt med att kopiera vid biblioteket.

För fem år sedan gjordes en inventering av vilka forskare och forskargrupper som hade egenarkiverat sina publikationer på nätet. Publikationerna har sedan fångats upp och lagts in i CODA:s olika arkiv.

Separata arkiv och en Union Catalogue

År 2001 togs beslutet på Caltech att starta separata arkiv för olika publikationer och biblioteket anser fortfarande att det finns stora fördelar med detta. Biblioteket utvecklar dock en CODA union catalogue där användarna ska kunna söka i de olika arkiven samtidigt. En av anledningarna till att skapa en gemensam katalog är att databaser och sökmotorer som vill integrera Caltechs forskningsmaterial ska kunna plocka data från ett enda ställe istället för fjorton som de måste göra idag. Dessutom är det en fördel att kunna söka på exempelvis författare tvärs över alla arkiv. Det finns fortfarande problem med hur varje författare ska ges unik auktoritet. Ed Sponsler funderar över problemet och vill gärna komma i kontakt med andra som brottas med samma frågeställning. Biblioteket samarbetar även med Google Scholar och Scirus för att om möjligt öka tillgängligheten till sina arkiv och nyfikenheten är stor över effekten på användandet av arkiven efter integrering i Scirus.

Strategier och hot topics

Plattformsbyten ingår givetvis i strategin som biblioteket har. Bästa möjliga plattform för respektive publikationstyp, där användarvänligheten har avgörande betydelse, är en högst medveten strategi. Vissa arkiv kommer att slås ihop som till exempel Caltech Authors och Caltech Books.

Arkivet som man tror kommer att växa snabbast i framtiden är Caltech Authors. Den ökande mängden dokument är en av anledningarna till att gå över till D-space. I D-space finns också större möjligheter att skapa bättre användargränssnitt än i E-prints. Överföringen av material till den nya plattformen börjar i höst. Arbetet med att föra över materialet från en plattform till en annan och att sammanföra flera arkiv till ett gemensamt är inte något problem tack vare stabila URLer och den resolver-software som biblioteket jobbat med från första början.

Varje år kommer nya forskare och doktorander vilket gör att insikten i e-publicering förändras konstant och även inställningen till att lägga ut material på Internet. Det som inte finns på nätet finns inte! – Det blir allt vanligare att våra studenter tror att tidskrifter endast finns på Internet och inte vet att det går att beställa kopior, säger Kimberly. Ed Sponsler lägger till att upphovsrätten inte är det stora problemet längre. Vi blir förvånade eftersom det inte är mycket

som diskuteras så flitigt i Biblioteks-Sverige som just upphovsrätten. Han menar att biblioteket har ganska bra koll på vilka tidskrifter som tillåter e-publicering och har bra kontakt med förlagen vilket gör att de enkelt kan få tillstånd när det saknas. Just nu krävs helt enkelt hårt arbete för att fortsätta det som påbörjats och att öka innehållet i arkiven. Men tvingande publicering är inte receptet, det kan få motsatt effekt.

Vid Caltech är det bara doktorander som är tvungna att lägga in sina avhandlingar i arkivet. Alla andra dokument läggs in på frivillig basis. Ed vill ge rådet att vänta på att någon forskare eller forskargrupp blir intresserad av att publicera sig på nätet och sedan jobba stenhårt för att det ska bli så bra som möjligt. Det är viktigt att hitta individuella lösningar som anpassas till de forskare man jobbar med. Alla samlingar är unika och att lyfta fram det är ett stort plus i en värld där mer och mer blir synligt men samtidigt mindre synligt i den stora mängden. Det unika med publikationerna och den inramning vi gett respektive arkiv har varit ett bra sätt för oss att marknadsföra den elektroniska publiceringen, menar Ed, och fortsätter, som till exempel när det gäller Oral History, som fått en unik layout och URL för att förstärka projektets karaktär.

-This e-publishing is a totally chaotic world from a librarian's point of view säger plötsligt Kimberly mitt i diskussionen. Hon menar bland annat att e-publicering har stora konsekvenser för bibliotekets framtida verksamhet och ser en rekonstruktion av budgeten som en viktig strategi för framtiden, vilket kommer att innebära att biblioteket lägger mer resurser på innovation av e-verktyg och personal som jobbar med e-publicering. – E-publishing is right now like mimicing (härma) print online!

– Vi kommer att jobba hårt med att inte betala de kommersiella förlagen så stor del av bibliotekets budget. Vi vill helt enkelt tvinga förlagen att ändra sina finansieringsmodeller. Biblioteken kan inte fortsätta att låtsas att biblioteksbudgetarna är stabila och att inte tidskriftspriserna påverkar oss väldigt mycket, fortsätter Kimberly.

- Ett universitet som i princip är privatägt och som finansieras till stor del av sponsorer kan inte tvingas in i nya publiceringsformer. Det måste till andra argument. Kimberly påpekar att biblioteken inte ska försöka sälja lösningar utan istället jobba med att skapa insikt om problemen som ligger bakom. Även på högre nivå inom universitetet är det bra att jobba ämnesvis. Varje disciplin har olika sätt att arbeta och olika traditioner när det gäller publiceringsmodeller. Även de personliga kontakterna har stor betydelse när enskilda bibliotekariéer jobbar mot specifika institutioner.

Vi frågar Kimberely – Varför behöver ni jobba med de fakulteter som till stor del redan arkiverar sitt material Open Access, som t ex inom områden fysik och astronomi som har sitt arXiv.org?

– Vi köper fortfarande in väldigt dyra prenumerationer till dessa ämnesområden. Därför måste vi jobba vidare med dessa frågor även ute på dessa fakulteter.

Tid och resurser

De senaste åren har biblioteket lagt ner mycket tid och resurser på e-publicering. Personalen ser att det inte håller i längden och en stor framtida utmaning är därför att få författarna att utföra så stor del av jobbet som möjligt.

Tidsåtgången delas upp i support och dokumentleverans, systempersonal och bibliotekarietimmor. Beroende på vilken dokumenttyp bibliotekarierna jobbar med tar det olika lång tid att få in dem i arkiven. Ingen i personalen jobbar heltid med arkiven utan arkiven ingår som en del i deras tjänster. Detta skiljer sig från Lund, som också har flera hela tjänster som är knutna till arbete med arkiven. Vid SLU-biblioteket involveras fler och fler av de anställda i publiceringen efter att man gått från en intensivare utvecklingsfas till att jobba mer operativt med arkivet, så är även fallet i Lund.

Nedan följer exempel på olika projekt och information om hur lång tid det tagit för biblioteket att starta projektet och lägga in materialet.

Tidsåtgång för e-publiceringsprojekt vid Caltech Library

Projekt	Antal inlagda publikationer	Tidsåtgång i timmar	Antal månader
Cav2001 project	110	148	3,5
CaltechEERL technical reports	287	191	8
CaltechPARADISE	45	35	2

Starta en egen Open Access-tidskrift

Vi fick möjlighet att träffa professor Richard C Flagan som arbetar vid institutionen för Chemical Engineering vid universitetet. Nyligen visade en institution vid SLU i Alnarp intresse för att starta en Open Access-tidskrift och eftersom Richard är redaktör för tidskriften Aerosol Science and Technology och kämpar hårt för att all forskning ska bli Open Access var vi väldigt intresserade att höra vad han kunde ha för tips till oss.

Richard menar att små tidskrifter måste vara Open Access för att kunna kämpa mot de stora förlagen. Självklart ska de mjukvaruprogram som används för att starta en e-tidskrift och skapa en infrastruktur vara Open Source. Exempel på program är Public Knowledge Project <http://www.pkp.ubc.ca/> från University of British Columbia i Vancouver, Canada.

Enkla tydliga, användarvänliga system för att administrera kvalitetsgranskning och tidskriftsproduktion är viktig och gör arbetet billigare. Varje artikel i Aerosol Science and Technology kostar i genomsnitt 200 dollar att publicera. Det kan ses i jämförelse med beräknade kostnader för publicering på 1500-3500 dollar/artikel, lägger Kimberly till.

Richard nämner ett intressant initiativ till Open Access-tidskrift. Atmosphere, Chemistry and Physics <http://www.copernicus.org/EGU/acp/>. Han föreslår att vi kontakter dem för att få exempel på finansieringsmodell.

Ett av Richards argument för Open Access är att forskningsresultat i sin ursprungliga form ska vara tillgänglig globalt. Han menar att det verkligen skulle förbättra intresset för forskning och utveckling av denna om alla hade fri tillgång till all forskning. Samtidigt som det dyker upp nya Open Access-tidskrifter och många tidskrifter öppnat upp tillgängligheten bakåt sker också en försämring när förlag bara erbjuder nuvarande och ett begränsat antal av föregående års volymer.

Kimberly deltar i samtalet och frågar om vi varit på American Physical Society (APS) lilla kontor på Long Island i New York, för isåfall kunde vi ha jämfört det med Elseviers mycket

påkostade kontor på Park Avenue. Det hade gett oss en tydlig bild av vad vi egentligen betalar för.

Yrkesroll i förändring

Vid biblioteket jobbas det just nu mycket med att positionera personalen för e-science. Kimberly berättar för oss att personalen under de kommande åren ska bredda sin kompetens genom "cross training" (sätta sig in i nya arbetsuppgifter). Snabba förändringar de senaste åren har gjort det viktigt att jobba med och vänja sig vid förändringar. Bibliotekarier får fler arbetsuppgifter och måste vara mycket flexibla. Den framtid hon ser framför sig är en mix av e-science, cyber infrastructure och ökad globalisering. Bibliotekaries roll blir i större utsträckning att få ut mer information genom att sätta samman befintlig information. Kimberly tror att framtidens bibliotekarier ingår i forskargrupper och bland annat hjälper till att ta fram specifika sökalgoritmer.

Avslutning

Vi kan utan tvekan säga att vistelsen på Caltech på många sätt varit givande. Vi kunde snabbt märka att vi delar liknande frågeställningar, och delvis har samma utmaningar.

Bland bibliotekets personal verkade finnas en tydlig fokusering mot gemensamma mål, en avspänd inställning till e-publicering som en självklar del av bibliotekets arbete och en övertygelse om att tiden arbetar för oss. Tids nog kommer forskarna att inse fördelarna och vi kan inte tvinga fram förändringar genom regler och förordningar.

På Caltech verkar man jobba framåt på ett självklart sätt, och resonerar - här har vi problemen och så här löser vi dem. Och samtidigt en väldig ödmjukhet och lyhördhet inför behoven hos användarna. Universitetet verkar drivas av en självklar insikt i att vi måste framåt och att vi gör det bäst tillsammans.

Vi har fått ett vidgat perspektiv och en härlig känsla av att allt är möjligt med oss hem i bagaget. Väl hemma i Sverige igen, gäller det att:

- öka samarbetet med forskarna och förståelsen för deras behov utan att utge oss för att veta bäst
- all bibliotekspersonal ser e-publicering som en självklar del i sitt dagliga arbete
- fokusera på möjligheter med e-publicering och inte låta tekniken bli en begränsning